TRENTA ANYS DE LITERATURA ANTROPOLÒGICA SOBRE ESPANYA

PREFACI

Durant el curs acadèmic de 1983-84, en una de les classes de l'assignatura Etnologia de la Península Ibèrica, comentava amb els alumnes el desfasament de les bibliografies antropològiques existents sobre Espanya, i la consegüent necessitat de posar-les al dia. Comentava, també, com aquesta tasca, per a fer-se amb unes mínimes garanties d'èxit, havia de realitzar-se en equip. En finalitzar la classe, un grup de cinc estudiants -Salvador Anton, Josep Lluís González, Cristina Jaumà, Roser Puig i Xavier Virgili- van oferir-se per a treballar en aquesta direcció, i al cap de pocs dies ens reuníem per a iniciar les tasques prèvies d'aquest projecte bibliogràfic.

En aquesta primera reunió va semblar-nos que podia resultar útil prendre com a punt de partida la bibliografia realitzada per un dels membres de l'equip (cf. Prat 1977) que, malgrat la data de publicació abastava el període comprès fins l'any 1979. Així, vam començar a completar de manera sistemàtica la bibliografia de referència esmentada, alhora que elaboràvem una relació dels antropòlegs culturals i socials, tant espanyols com estrangers, que havien desenvolupat la seva tasca en el marc de l'Estat Espanyol. La finalitat d'aquesta llista era confeccionar, complementàriament a la bibliografia, un directori actualitzat de professionals en el camp de l'antropologia hispànica, ja que si bé n'existeixen dos (cf. Jiménez Núñez: *Directorio de Antropólogos Españoles* (1975) i S. Tax Freeman i Laura R. Walters: *Europeanist Social Anthropology in North America. A Directory* (1975)), tant per la data en què foren publicats, com pel nombre de persones que hi figuren -65 i 48 respectivament- ens semblaven susceptibles de revisió i ampliació.

En aquest sentit ens van resultar molt útils les llistes publicades dels assistents a la Taula Rodona celebrada el setembre de 1975 al Valle de los Caídos (cf. *Expresiones Actuales de la Cultura del Pueblo*, 1976) com també els noms i adreces dels assistents al I y II Congreso Iberoamericano de Antropología, celebrats a Las Palmas de Gran Canaria el 1983 i 1985 respectivament. Per altra banda, gràcies als bons oficis d'Angeles Díaz Ojeda, de l'Asociación Madrileña de Antropología, que ens va proporcionar la relació dels inscrits al II Congreso de Antropología (Madrid, abril de 1981); de Stanley H. Brandes de la Universitat de Califòrnia i de William A. Christian, que ens van ajudar

a completar les llistes d'antropòlegs nord-americans, i de Janine Fribourg, de la Sorbona de París, que va fer el mateix respecte dels investigadors francesos que han treballat sobre Espanya, finalment vam disposar d'un nombre considerable de noms i adreces¹.

Durant els mesos d'octubre i novembre del 1984, vam enviar unes circulars a tots els professionals que teníem censats. En aquestes circulars, escrites en castellà, anglès i català, els explicàvem el nostre propòsit i els demanàvem que ens enviessin la llista sencera de les seves publicacions (o treballs inèdits) especialment d'aquells relatius a l'Estat Espanyol, o bé d'e-laboració teòrica. Així mateix sol·licitàvem separades o fotocòpies d'articles, de cara a completar l'escàs fons de materials del què disposàvem (i del que malauradament seguim disposant). A més a més de les circulars enviades als autors, vam escriure també als directores d'un seguit d'editorials espanyoles² més o menys sensibles als temes antropològics, perquè ens enviessin els seus darrers catàlegs editats i, si era possible, la planificació de les futures edicions.

A partir del mes de febrer del 1985 vam començar a treballar en les respostes rebudes (aproximadament un 30 ó 35% del total) i això ens va permetre establir un control relativament estricte d'autors. Cal esmentar, en honor a la veritat, la professionalitat de gairebé tots els antropòlegs nord-americans, que van enviar-nos la fotocòpia dels seus *curricula* immediatament ("a vuelta de correo"), mentre que no podem dir el mateix de força dels nostres col·legues i amics hispànics. El darrer esforç per aconseguir respostes dels recalcitrants vam realitzar-lo just abans de començar les vacances acadèmiques d'estiu del 1985, amb 49 cartes personals més, algunes de les quals tampoc no van ésser contestades. Esperem almenys, que tots aquells que no van voler col·laborar, sabran reaccionar ara amb un cert estoïcisme quan comprovin que les seves llistes bibliogràfiques no són tan completes com nosaltres, i suposem que també ells, hauríem desitjat.

Tanmateix, el treball *Trenta anys de literatura antropològica sobre Espanya* que ara presentem, ha estat possible gràcies a l'ajut i a la col·laboració desinteressada de molta gent.

En primer lloc, volem manifestar el nostre agraïment a tots els autors que van enviar-nos els seus *curricula*, pas imprescindible per a iniciar la tasca de compilació que ens havíem proposat dur a terme.

Alguns d'aquests autors -M. Adam, M. Bobadilla, T. Calvo, A. Carloni, M.J. Devillard, J. Fribourg, A. Gari, F.J. García Castaño, D.D. Gilmore, J.M. Gómez Tabanera, J.A. González Alcantud, D.J. Greenwood, M.L. Kaprow, A.E. López Rodríguez, F. Llop, J.R. Mintz, D. Nash, J. Obiols, O. Pi Sunyer, B.B. Quintana, O. Romaní, S. Rodríguez Becerra, F.J. Sáenz, R. Sanmartín, S. Tax Freeman, K.A. Woolard-, a més d'enviar-nos la relació de les seves publicacions van tenir l'amabilitat d'adjuntar llibres, separades o fotocòpies dels seus escrits. Gràcies a ells hem pogut co-

mençar a muntar un modest arxiu d'articles i separates sobre Antropologia Ibèrica.

En aquest mateix sentit volem agrair, també, a J. Azcona, S.H. Brandes, M. Cátedra, J. Cucó, W.A. Christian, J. Contreras, M. Delgado, C. Esteva, F. Estévez, J. Frigolé, J.A. Fernández de Rota, A. Galván, M. Gutiérrez, D. Juliano, C. Lisón, D. Llopart, A. Marquina, E. Molina, F. del Pino, J. Pitt-Rivers, Ll. Prats, S. Rodríguez Becerra, P. Romero de Tejada, O. Romani, I. Terrades, i H. Velasco, la tramesa de llibres, articles, bibliografies etc. que si bé no sempre estaven relacionades amb la confecció d'aquest treball, ens han estat d'una inestimable utilitat a l'hora d'elaborar-lo.

En el decurs dels tres anys llargs que hem esmerçat en aquesta tasca bibliogràfica, sovint ens han mancat dades, referències puntuals o bé articles i llibres més essencials per a completar informacions sobre diverses comunitats autonòmiques. Per aconseguir-les, no hem dubtat a molestar -a vegades fins i tot abusivament- Marcial Gondar i Xaquín Rodríguez, del Departament d'Antropologia de Santiago de Compostela; Joxemartín Apalategi i Jesús Azcona, de la Universitat del País Basc; Angel Gari, Lucía Pérez-Oliver i José L. Acin, membres de l'Instituto Aragonés de Antropología; Josepa Cucó, del Departament de Sociologia i Antropologia Social de València, i Fausto Sánchez-Cascado, becari de la Institució Alfons el Magnànim, de la mateixa ciutat. Ricardo Sanmartín, Andrés Barrera, José Luís García i Ángeles Díaz van cobrir les nostres necessitats pel que fa a Madrid i les dues Castelles mentre Alberto Galván i Fernando Estévez, ambdós de la Universitat de La Laguna, i Salvador Rodríguez Becerra, de la Universitat de Sevilla, van proporcionar-nos les dades per completar les bibliografies sobre Canàries i Andalusia respectivament. Tots ells van ésser d'una efectivitat envejable, cosa que els agraïm profundament.

Una menció especialíssima en aquesta llarga, però necessària llista de regraciaments la debem als nostres col·legues de Departament -M.D. Comas d'Argemir, J.M. Comelles i J.J. Pujadas- així com també a D. Saumell i M. Soronellas. Els primers ens van convèncer de deixar de banda els mètodes artesanals amb què havíem treballat els dos primers anys i llançar-nos decididament a la informatització de les dades. D'altra part, uns i altres ens van animar sempre a prosseguir quan les hores baixes i de desencís ens feien dubtar fins i tot de la viabilitat de l'empresa.

Nogensmenys, aquestes mostres d'encoratjament no van ésser exclusives dels nostres companys més pròxims, sinó que foren nombrosos els autors que en les seves cartes i notes de tramesa de materials, ens estimularen a tirar endavant el projecte. I en aquest sentit hem de reconèixer que no sempre vam correspondre a tothom amb la mateixa amabilitat amb què vam ésser tractats. Ens dolen les cartes que van quedar sense contestar i les trameses que van restar sense una nota d'agraïment. I és perquè ho sentim, que demanem disculpes públiques, com també les demanem dels possibles errors,

llacunes i omissions en què hàgim pogut incórrer en la confecció d'aquest projecte bibliogràfic *Trenta anys de literatura antropològica sobre Espanya*, que ara passem a comentar en les seves vessants més tècniques.(*).

Joan Prat

(*). Som conscients que aquest capítol d'agraïments encara podria ésser més complet. En aquest sentit volem esmentar Rosa Ferré i Virgili i Susanna Figueras i Aldave, pel seu gran ajut mecanogràfic.